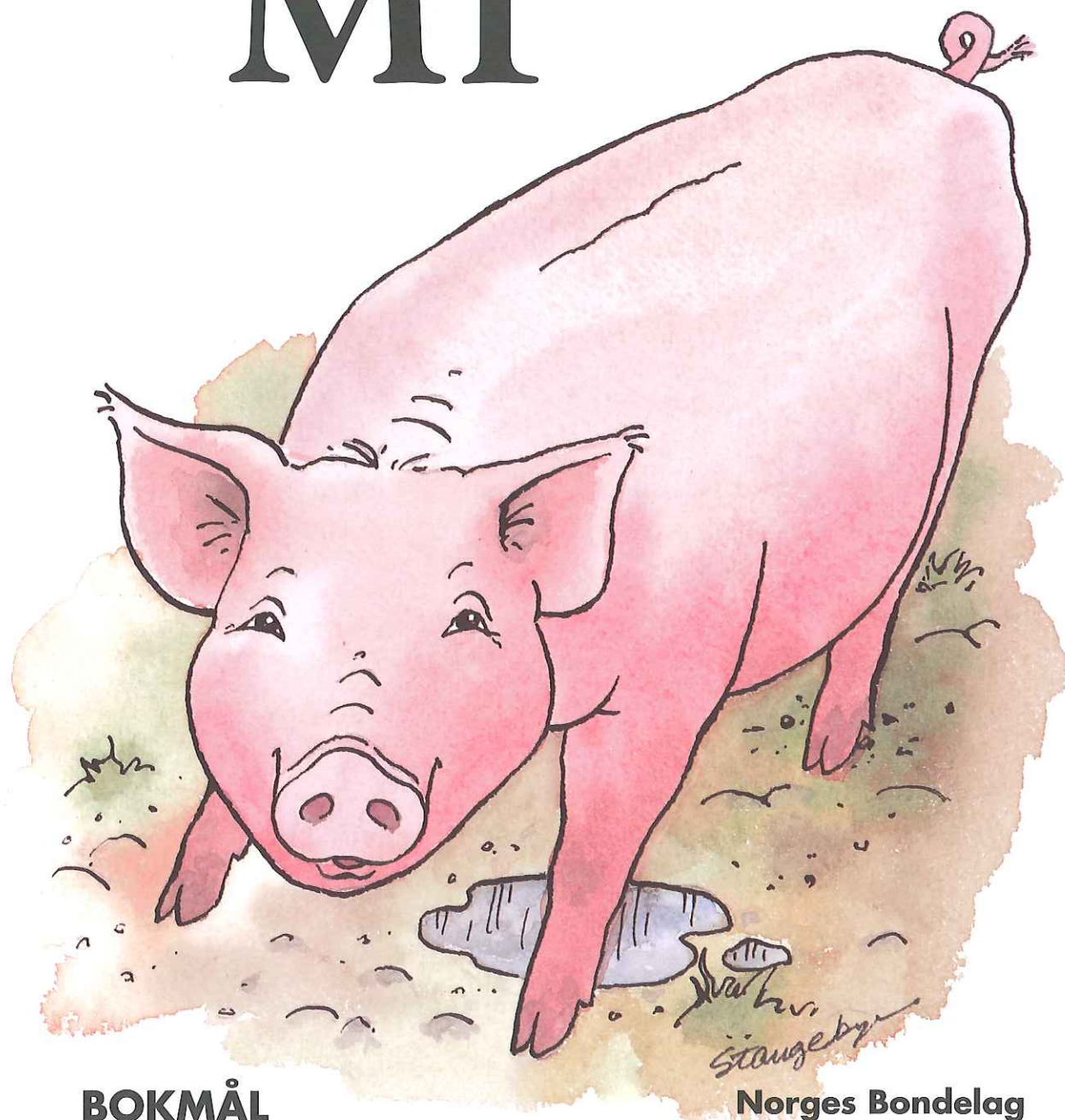

K A R I R A M S T A D

GRISE- BOKA MI

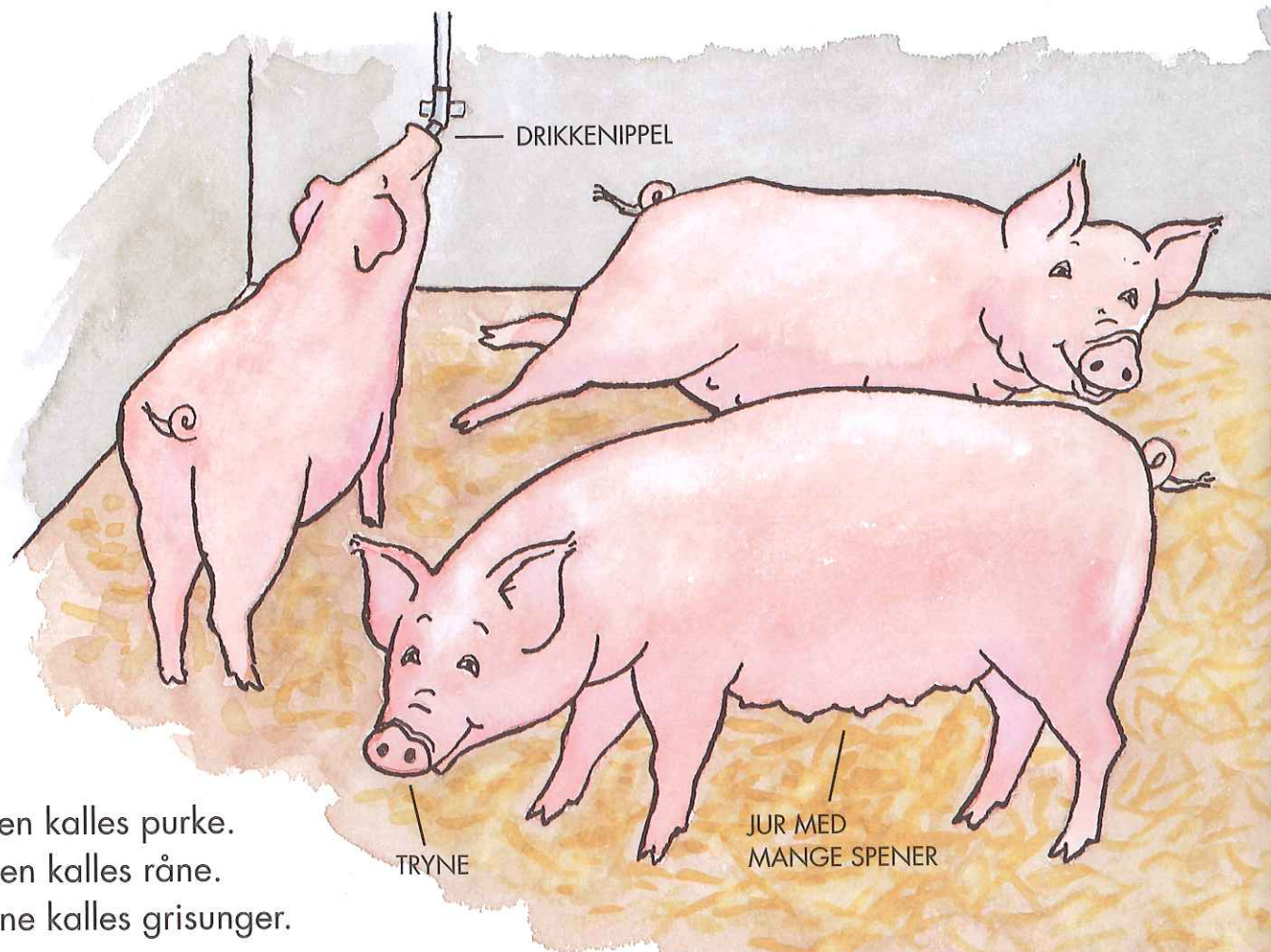

BOKMÅL

**Norges Bondelag
Den grønne skolen**

Griseboka mi er laget for barn i alderen 6-10 år. Det finnes også en veiledning med tips for lærere til arbeid med husdyr. Materialet kan bestilles i nettbutikken på bondelaget.no

PURKA

Hunnen kalles purke.
Hannen kalles råne.
Ungene kalles grisunger.

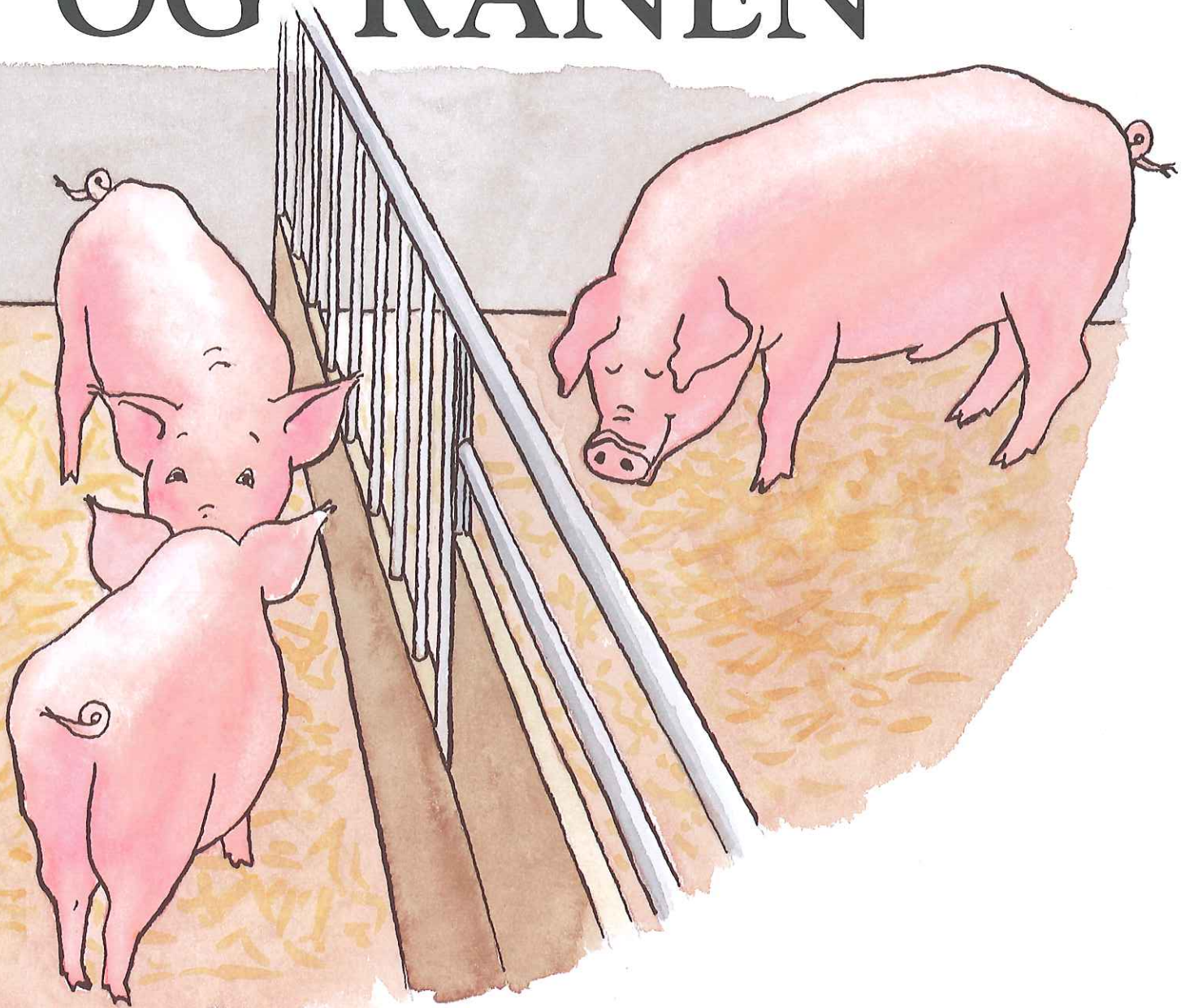
Grisen stammer fra villsvinet. Grisene er et flokkdyr.
Den liker å leve sammen med andre griser. Grisene er nysgjerrig og lærer fort.

Grisene ser dårlig, men luktesansen er god.
Når to griser møtes, begynner de å snuse på hverandre.
Neste gang de møtes, kjenner de hverandre igjen på lukta.

Grisene har mange forskjellige lyder.
Grisene grynter rolig når den «prater» med andre griser.
Hvis det skjer noe nytt eller uvanlig i grisehuset, vil du høre høye hyl fra grisehuset.
Purka har mange ulike gryntelyder som forteller grisungene hva de skal gjøre.

Grisene spiser mest kraftfôr, men de liker nesten all slags mat. Grisene er altetende slik som mennesket. Grisene drikker vann.

OG RÅNEN

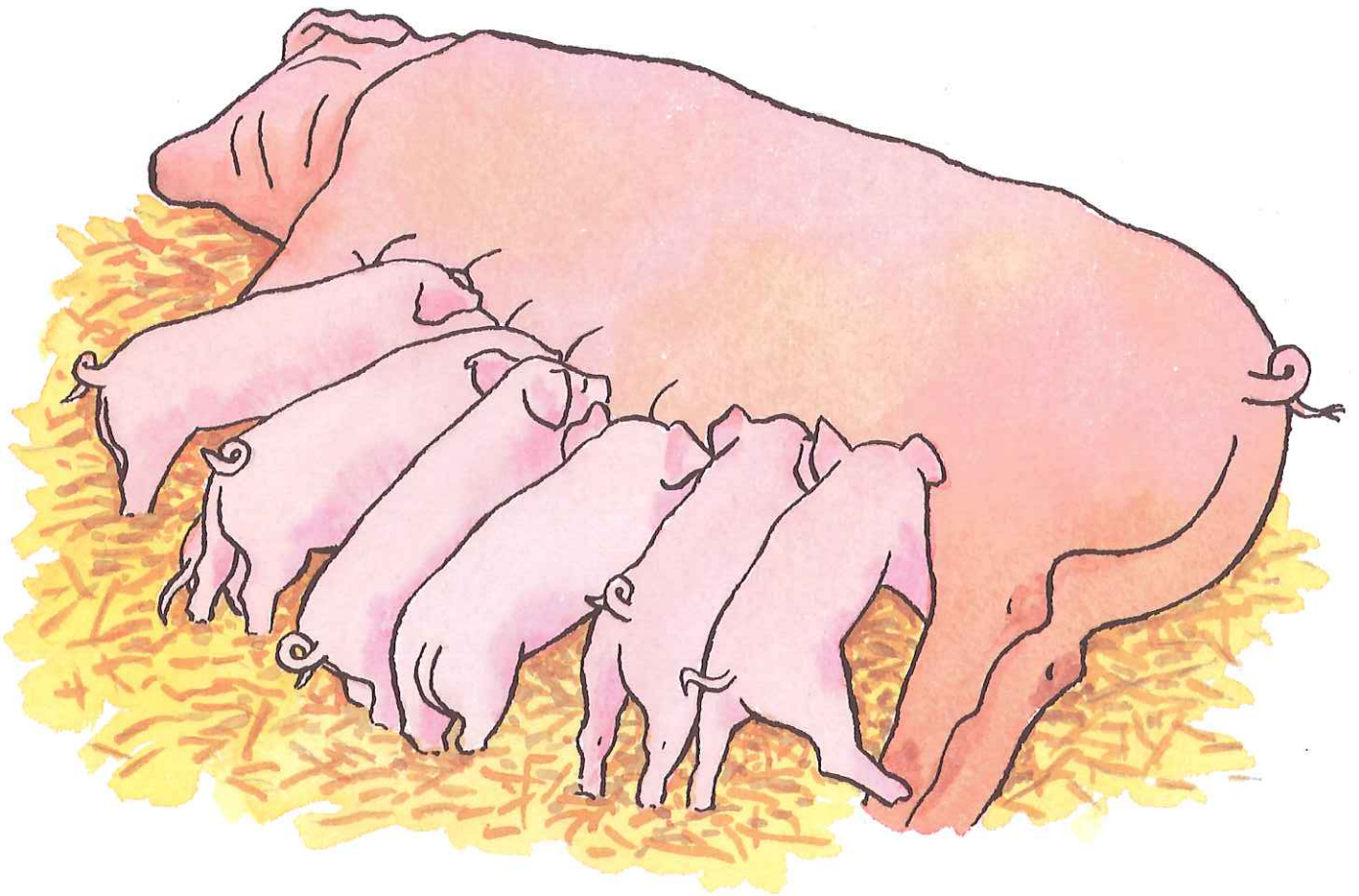

I Norge er det en lov som forteller hvordan fjøs og binger skal være og hvordan grisen skal ha det, slik at grisen skal få leve et godt griseliv. En fornøyd gris har krøll på halen.

Grisen er et renslig dyr, og den er nøye med å ha en fast plass hvor den bæsjer. Da kommer den ikke borti møkka si når den leter etter mat eller hviler. Hvis grisen går ute, ruller den seg ofte i søle. Det gjør den for å avkjøle seg.

Purka og rånen slippes sammen slik at de kan pare seg. Mange purker blir kunstig befruktet. Grisungene blir født 3 måneder, 3 uker og 3 dager etter parring.

GRIS-

Ei purke får som regel et kull med ca 12 grisunger to ganger i året.
Ei purke har 14-18 spener.

Før purka skal føde, samler hun sammen halm med trynet sitt, for å lage et «rede» til ungene.

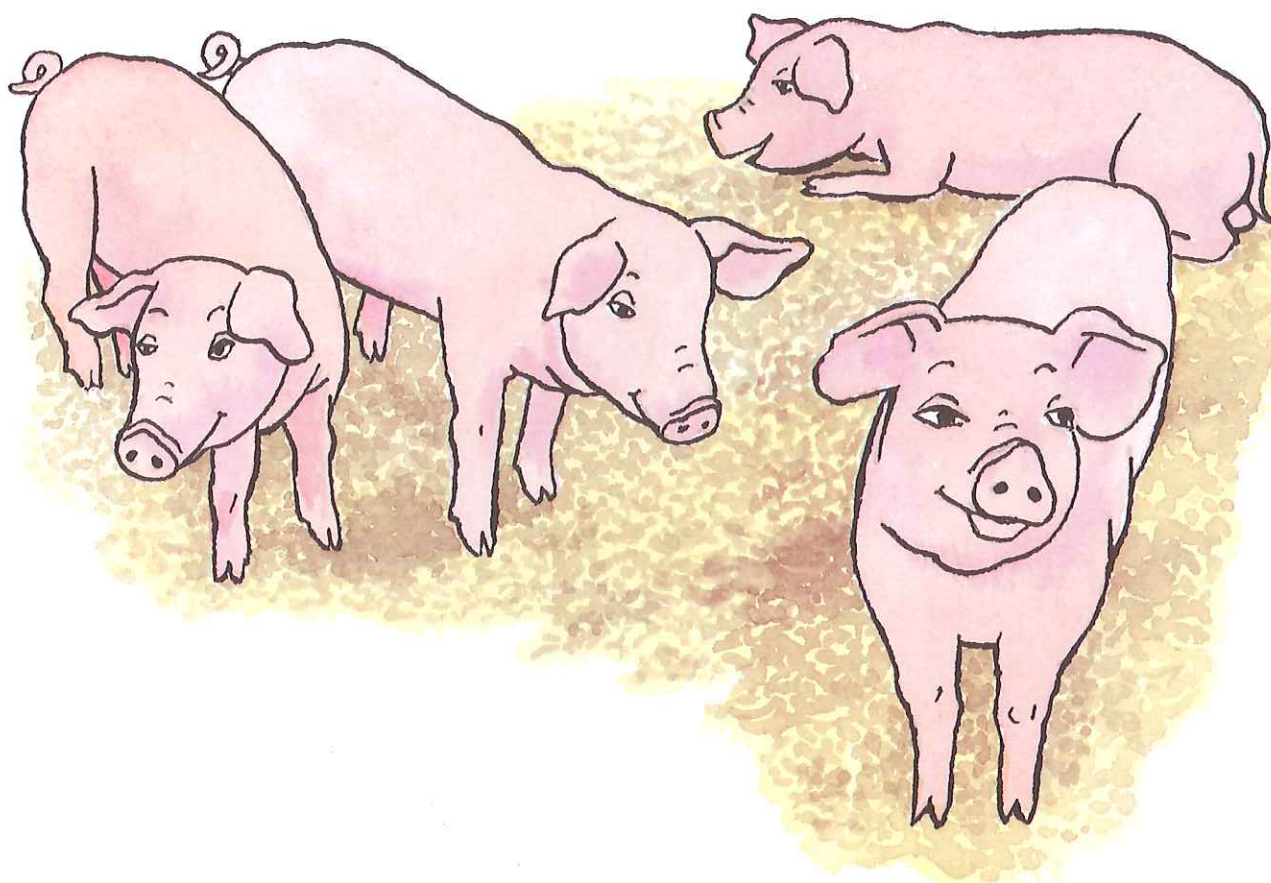
Noen få minutter etter at en grisunge er født, finner den veien til en spene. Den første melka som kommer fra spenene kalles råmelk. Råmelka beskytter grisungene mot sykdommer.

Purka ligger på siden og grynter når grisungene skal få melk.

For at det skal komme melk, puffer grisungene til spenene med trynene sine. Når melka kommer, lager purka en egen gryntelyd. Du hører at hun er fornøyd.

I begynnelsen krangler grisungene om den spenen som har mest melk. Oftest er det den største og sterkeste i kullet som får denne. Når de er ferdige med å krangle, er det vanlig at alle grisungene har hver sin faste spene.

UNGENE

De første ukene får grisungene bare melk fra purka.
Etter hvert som grisungene vokser seg større, spiser de mest kraftfôr.

Grisunger veier rundt 1,5 kilo når de blir født.

Grisungene går i bingen sammen med purka til de er ca 5 uker gamle.
Da er de så store at de ikke lenger trenger melk fra purka.

De fleste grisene slaktes når de er ca 5 måneder gamle.
Da veier de litt over 100 kilo.
De beste ungpurkene får vokse opp og få grisunger.

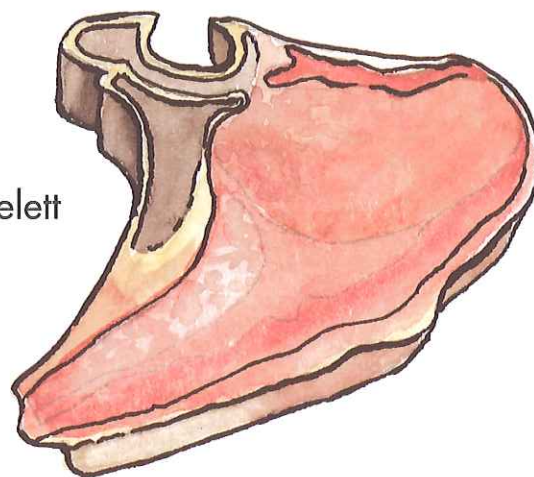
SVINAKTIG

Bøndene i Norge produserer nok grisekjøtt til alle som bor her i landet. Grisekjøtt er næringsrikt og sunt. Av grisen får vi mye god mat.

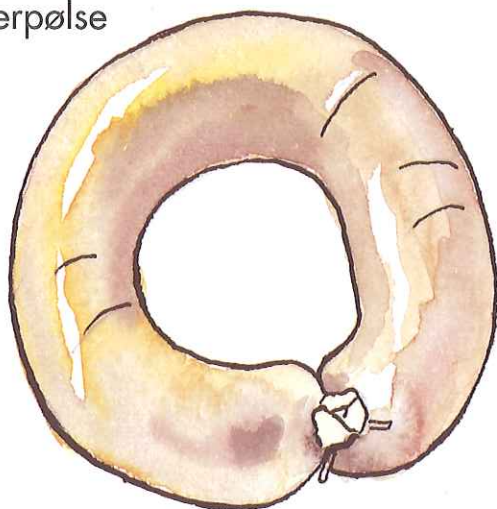
Pizza med skinke

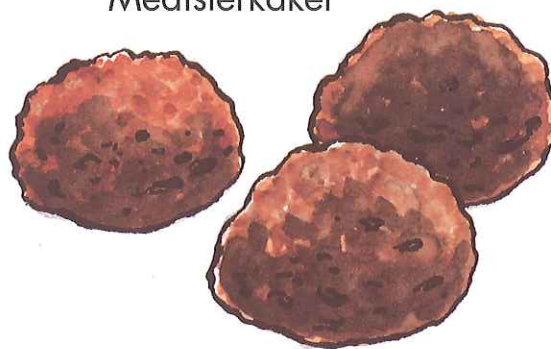
Kotelett

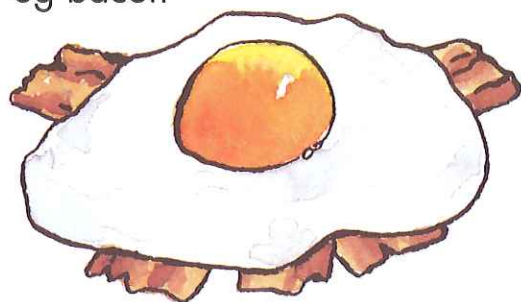
Medisterpølse

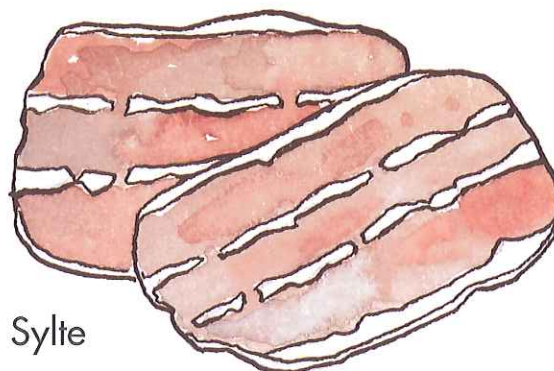
Medisterkaker

Egg og bacon

Sylte

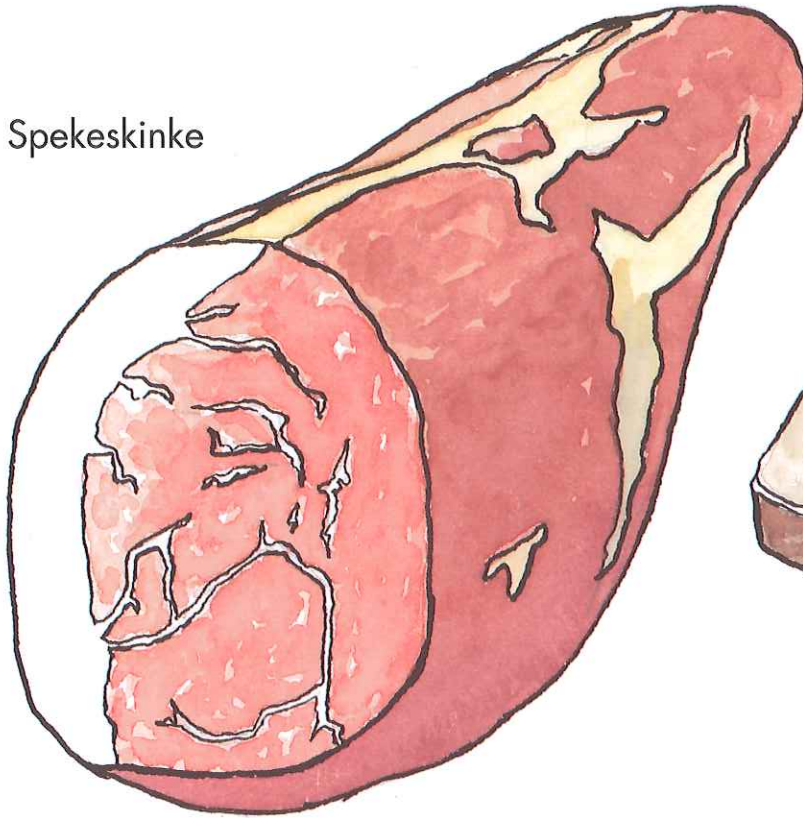

GODT ...

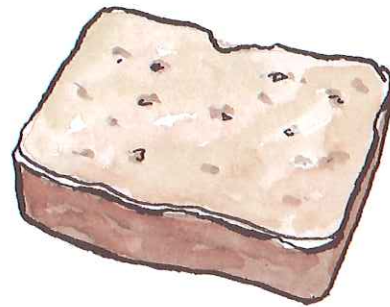
I dag kjøper de fleste maten sin i butikken. Maten ligger ferdig delt i passe store stykker, enten i kjøttdisken eller ferdig pakket i frysedisken.

Hvis du spør bestemor eller bestefar, eller en annen som har levd lenge, kan de kanskje fortelle deg at det var annerledes da de var barn.

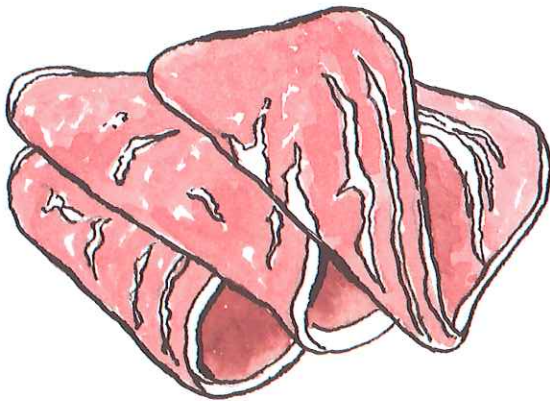
Spekeskinke

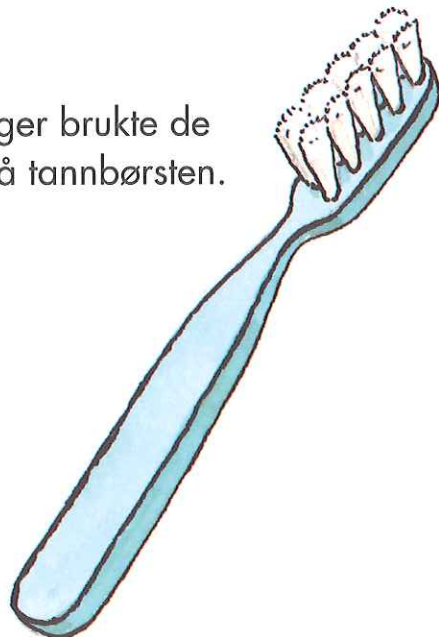
Leverpostei

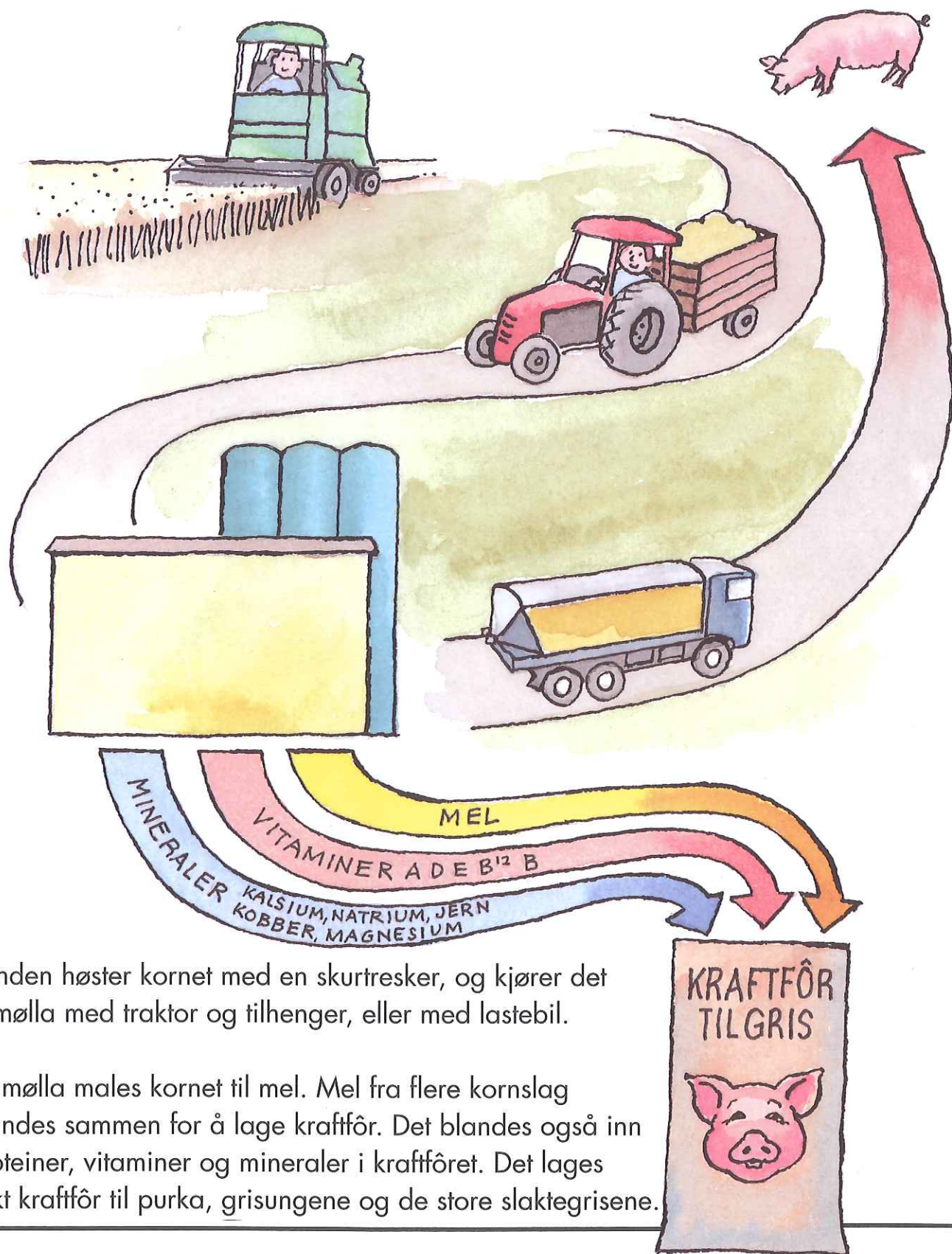
Rull

I gamle dager brukte de grisebust på tannbørsten.

FRA KORN TIL KRAFTFÔR

Bonden høster kornet med en skurtresker, og kjører det til mølla med traktor og tilhenger, eller med lastebil.

På mølla males kornet til mel. Mel fra flere kornslag blandes sammen for å lage kraftfôr. Det blandes også inn proteiner, vitaminer og mineraler i kraftfôret. Det lages ulikt kraftfôr til purka, grisungene og de store slaktegrisene.

Tegninger: Bjørn Stangebye
Revidert 2011
ISBN 978-82-7712-091-1